

KANGASTUS 38 NÄYTELMÄN OPPILASTEHTÄVÄT

(Opettajan ohjeet ja vastaukset omana tiedostonaan)

KIRJASTA NÄYTELMÄKSI

On tavallista, että näytelmän, elokuvan tai sarjafilmin pohjana on romaani.

1) Anna kolme esimerkkiä.

Kirjailija Kjell Westö on kirjoittanut romaanin Kangastus 38 vuonna 2013, siinä on 334 sivua, sen on kääntänyt Liisa Ryömä ja kustantanut Otava.

Kjell Westö on syntynyt 1961, Helsingissä, ja saanut useita kirjallisuuspalkintoja. Hänen teoksiaan on käännetty parille kymmenelle kielelle. Sekä *Leijat Helsingin yllä* että Finlandia-palkittu: *Missä kuljimme kerran* on **dramatisoitu** näytelmäksi ja elokuvaksi, jälkimmäinen myös tv-sarjaksi.

2) Minkä vaikutelman saat kirjailijasta esittelyn perusteella?

3) Mitä tarkoittaa ”dramatisoitu”? Päättele asiayhteydestä.

4) Miksi Kjell Westön Kangastus 38 on käännetty, vaikka hän on suomalainen?

Romaanin on dramatisoinut näytelmäksi Michael Baran (1963). Hän on suomalainen näytelmäkirjailija, dramaturgi ja teatteriohjaaja. Baran opiskeli Teatterikorkeakoulun dramaturgian koulutusohjelmassa vuosina 1982–1986. Hän on ollut dramaturgina Suomen Kansallisteatterissa vuodesta 1992.

Baran on dramatisoinut, sovittanut ja suomentanut kymmeniä eri näytelmiä sekä kirjoittanut **radiokuunnelmia** ja **opperalibrettoja**.

Baran on ohjannut Kansallisteatteriin useita näytelmiä, muun muassa Shakespearen *Othellon* (2007) ja Tšehovin *Platonovin* (2009).

5) Miten arvioisit dramaturgin ammattitaitoa lukemasi perusteella?

6) Mitä tarkoittavat ”radiokuunnelma” ja ”oopperalibretto”? Päättelä asiayhteydestä.

7) Onko taidekorkeakouluihin vaikea päästä opiskelemaan? Tunnetko jonkun yrittäneen?

MITÄ DRAMATURGI TEKEE?

Dramaturgi muokkaa kirjasta näytelmän.

- 1) Näytelmä perustuu dialogiin eli vuoropuheluun. Romaanin kuvailevat osat täytyy sijoittaa repliikkeihin. Myös monologia, eli yksinpuhelua, voi käyttää.
- 2) Romaanin henkilöitä voi olla liikaa. Dramaturgi yhdistää henkilöitä tai jättää niitä kokonaan pois. Jos pienessä teatterissa on pulaa mies- tai naisnäyttelijöistä, voidaan joidenkin roolihenkilöiden sukupuoli vaihtaa.
- 3) Tapahtumapaikkoja voi romaanissa olla suuri määrä, mutta teatterissa mahdollisuus vaihtaa paikkaa on rajallisempi. Dramaturgi yhdistelee tapahtumapaikkoja ja kohtauksia tarkoituksenmukaisella tavalla.
- 4) Dramaturgi voi myös korostaa jotain romaanin teemaa, nostamalla aihetta keskeisiin kohtauksiin.
- 5) Kertojaratkaisuissa voi olla myös yllätyksiä. Kangastus 38 näytelmässä on Rouva Wiik esitetty kolmena eri ikäisenä näyttelijänä.

8) Onko jossakin näkemässäsi elokuvassa muutettu tai lyhennetty romaanin juonta?

9) Mainitse kolme henkilöä, jotka esiintyvät näytelmässä, mutta joita ei nähdä lavalla.

10) Mitä yhteiskuntaluokkaa näytelmä kuvasi? Heijastuiko se näyttelijöiden vaatetuksessa?

KANGASTUKSEN AIKA

Näytelmä Kangastus 38 sijoittuu vuoteen 1938, Suomeen. Samaan aikaan Euroopassa ja etenkin Saksassa tapahtui. Keskiviikkokerho palasi usein Saksan tilanteeseen, olihan siellä vaaleilla valittu uusi johtaja Adolf Hitler. Harva muistaa, että Hitler valittiin johtoon ensin vaaleilla. Vasta myöhemmin hänen valtaoikeuksiaan lisättiin ja hänestä tuli diktaattori

”Kansallissosialistien valtaannousua on selitetty ennen muuta ensimmäisen maailmansodan seurauksilla, kuten epäonnistuneella rauhansopimuksella ja vaikeilla talousongelmilla ja köyhyydellä.

Saksan kansallissosialistinen työväenpuolue (NSDAP) perustettiin jo vuonna 1919, mutta se oli pitkään pieni oppositiopuolue. Johtajana toimi Adolf Hitler.

Vuodesta 1930 lähtien, talouspulan aikana, NSDAP:n kannatus kasvoi huomattavasti, ja heinäkuussa 1932 pidetyissä parlamenttivaaleissa se nousi suurimmaksi puolueeksi saaden yli kolmasosan äänistä. Puolueen nousu valtaan mahdollistui 30. tammikuuta 1933, jolloin presidentti Paul von Hindenburg nimitti Adolf Hitlerin uuden hallituksen johtajaksi eli valtakunnankansleriksi. Tuolloin hallituksessa oli mukana vielä muitakin puolueita, ja virallisesti kyseessä oli vain normaali hallituksen vaihdos, mutta varsin pian Hitler sai itselleen kaiken vallan.

Saksan perustuslaissa oli säännöksiä, joiden mukaan valtakunnan ollessa hätätilassa hallitukselle voitiin määrääjäksi myöntää poikkeuksellisen laajat valtuudet. Maaliskuussa 1933 valittu parlamentti säätikin valtalain, jolla Hitlerille myönnettiin tällaiset valtuudet, aluksi neljäksi vuodeksi.

Perustuslaki oli edelleen virallisesti voimassa, mutta Hitlerin poikkeusvaltuuksien vuoksi sillä ei ollut juuri käytännön merkitystä. Kun presidentti Hindenburg kuoli elokuussa 1934, perustuslakia kuitenkin muutettiin siten, että valtakunnankanslerin ja valtakunnanpresidentin virat yhdistettiin. Tämän jälkeen Hitlerin arvonimenä oli *Führer und Reichskansler*, ja hänet nimitettiin tähän virkaan eliniäksi.” (Wikipedia)

11) Mihin suureen historialliseen tapahtumaan Hitlerin valtaannousu sittemmin johti?

12) Mihin ideologiaan perustui Kansallissosialistien juutalaisvastaisuus?

13) Miksi Jogin sukulaisen juoksu tuomitaan väärin?

14) Keskiviikkokerho puhuu paljon juutalaisten kohtelusta Saksassa. Tietävätkö he (vuonna 1938), että juutalaisia tullaan tuhoamaan kuolemanleireissä?

15) Mikä rakennushanke, jossa kirjan henkilötkin vierailevat, on Helsingin ylpeys?

16) Mihin rakennusta käytettiin 14 vuoden päästä 1952?

17) Kun Thune sanoo 1938: "Se oli uusasiallisuutta, suuren ihmisteurastuksen jälkeistä uupumusta." Mihin Euroopan sotaan hän viittaa?

18) Mitä ovat: lauantaityo, Elokuva-Aitta, manikyyri, radio, puhelinluettelo, kirjoituskone?

19) Millaisia ovat keski-ikäisten rakkausjutut? Kuvaile vaikkapa Gabyn ja Claes Thunen suhteen vaihteita.

KAKSIKYMMENTÄ VUOTTA SITTEN

Muistoilla ja vanhoilla kokemuksilla on Kangastus 38 näytelmässä tärkeä rooli.

20) Mitä tapahtui Suomen historiassa kaksikymmentä vuotta aikaisemmin, kun näytelmän henkilöt olivat nuoria?

21) Miksi vuoden 1918 tapahtumille on annettu näin monta nimeä?

"Sodalle on annettu erilaisia nimiä, jotka heijastelevat eri historiallisten ajankohtien valtapoliittisia ja yhteiskunnallisia suuntauksia sekä ideologisia painotuksia. Tässä suhteessa värittyneimpiä nimiä ovat *vapaussota*, *luokkasota*, *punakapina* ja *torpparikapina*. Tasapainoisempia nimiä

ovat kansalaissota, vallankumous, kapina ja veljessota. Neutraaleimmat ilmaisut ovat vuoden 1918 sota (Suomessa), Suomen sota 1918, vuoden 1918 tapahtumat tai [Veijo Merta](#) mukailleen kevään 1918 tapahtumat” (Wikipedia)

22) Missä Matilda Wiik oli vuonna 1918?

23) Miten hänen kokemuksensa tuolta ajalta vaikuttivat hänen käyttökseenä 1938?

24) Miten hän oli kohdannut Kapteenin?

Claes Thune kertoo:

Koleankostea ja utuinen iltapäivä huhtikuussa 1918, pari päivää sen jälkeen, kun von der Golzin 10.000 miestä olivat vallanneet kaupungin. Saksalaisten voitonparaati kulki pitkin Pohjois Esplanadia. Zorro, Robi, Jogi ja minä olimme liittyneet porvarillismielisten helsinkiläisten kulkueeseen, joka kulki saksalaisten rinnalla. Paraati oli hiljainen. Tuskin kukaan hymyili. Sotilaat olivat nuoria, meidän ikäisiämme. Ehkä he juuri sen takia olivat niin vaitonaisia – on vakava asia olla nuori sota-aikana. Ehkä sää vaikutti. Sumu ja puiston paljaat puut antoivat Helsingille syksyisen leiman, vaikka oli huhtikuu. Tai sitten syy oli kuolema. Ehkä kuoleman majesteetti pani helsinkiläiset tuolloin vaikenemaan, kuoleman majesteetti – ja koston? Monet olivat heittäneet henkensä molemmilla puolilla. Se tiedettiin. Mutta sitä ei vielä tiedetty – vaikka ehkä aavisteltiin – että moni sodan hävinneistä tulisi vielä kuolemaan ja moni voittaja tulisi muuttumaan pyöveliksi ennen kuin elämä saattoi taas asettua rauhanomaisiin uomiinsa. Että vaikka sota virallisesti oli ohi, sinä kesänä koston vietti saisi houkuteltua monia valkoisista voittajista valtaansa. Mutta me neljä ystävää emme piitanneet sotilasmusiikista ja korkealentoisista puheista, joilla kaupungin kerma ylisti pelastajiaan. Me opiskelimme kaikki yliopistossa, Zorro ja Robi lääketieteellisessä, minä lakitieteellisessä, Jogi luki taidehistoriaa ja kirjallisuutta. Puhuimme siitä mitä seuraavaksi tekisimme, että halusimme palata arkeen, syventyä taas aineisiin, jotka olimme valinneet.

25) Millaiseksi Claes Thune kuvaa äskeisessä tekstissään oman voitonparaatinsa huhtikuussa 1918?

26) Claes ja hänen ystävänsä ovat helsinkiläisiä opiskelijoita. Millaiseksi arvelet heidän roolinsa kansalaissodassa?

27) Millaisia rooleja suomalaisilla oli vuonna 1918? Käytä mielikuvitusta tai valitse oheisista. Taistelija, lipunkantaja, sotilaspöika, hevösmies, kiväärimies, muonittaja, haavuri, sairaanhoitaja, vanki, siviili, lapsi, ruumiinpesijä, haudankaivaja, pappi, valtiopetoksesta tuomittu, kuolemaantuomittu.

28) Mitä Claes Thune tekee, kun hän arvelee Maria Wiikin olleen punaisten puolella 1918?

29) Mitä ajatuksia sinussa herätti Rouva Wiikin jakaminen kolmeksi eri henkilöksi?

30) Kuvaile teatterielämystäsi/Kirjoita kirje jollekin näyttelijälle